

मुंबई शहर व उपनगरातील झोपडीधारकांची पात्रता/ अपात्रता निश्चित करणारे नविन सक्षम प्राधिकारी यांच्या पदनामात बदल करणे आणि नविन सक्षम प्राधिकारी व अपिलीय प्राधिकारी यांची केंद्रीकृत यंत्रणा निर्माण करण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
गृहनिर्माण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण -२०२०/प्र.क्र.१८/झोपनि-२
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक: १४ जुलै, २०२१.**

प्रस्तावना-

मुंबई शहर व उपनगरातील सर्व धारणाधिकार व मालकी हक्काच्या जमिनी, केंद्र शासनाच्या संबंधित विभागाने त्यांच्या मालकीच्या झोपडपट्टीव्याप्त जागेचे सर्वेक्षण करण्यास ना-हरकत दिलेल्या जमिनी, मुंबई उपनगर जिल्हातील भारतीय विमान पतन प्राधिकरणाच्या जमिनीवरील झोपडपट्टीचे क्षेत्र आणि मिठी नदी विस्तारीकरण टप्पा क्रमांक २ ने बाधित झोपडपट्टीचे क्षेत्रासाठी सध्यस्थितीत १८ उपजिल्हाधिकारी (अतिक्रमन व निष्कासन) यांना सक्षम प्राधिकारी म्हणून व ३ अपर जिल्हाधिकारी (अतिक्रमण निष्कासन) यांना अपिलीय प्राधिकारी म्हणून घोषित करण्यात आले आहे. हे सर्व सक्षम प्राधिकारी व अपिलीय प्राधिकारी गृहनिर्माण विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली काम करत आहेत. सदर १८ उपजिल्हाधिकारी (अतिक्रमन निष्कासन) यांच्यापैकी ७ उपजिल्हाधिकारी यांचे वेतन हे झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांचेमार्फत अदा करण्यात येते व उर्वरीत ११ उपजिल्हाधिकारी यांचे वेतन शासन गृहनिर्माण विभागामार्फत अदा करण्यात येते. झोपडपट्टीधारकांची पात्रता/अपात्रता सक्षम प्राधिकारी तथा उपजिल्हाधिकारी व अपिलीय प्राधिकारी तथा अपर जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत अंतिम करण्यात येते व त्यानंतर सक्षम प्राधिकारी प्रस्ताव पुढील कार्यवाहीसाठी झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणाकडे सादर करतात. सदर सक्षम प्राधिकारी यांचेकडे झोपु योजनेतील झोपडीधारकांची पात्रता/अपात्रता तपासण्यासाठी प्रस्ताव पाठविणे, सदरचे प्रस्ताव त्यांचेकडून परत घेणे, शासनाकडे याबाबत माहिती पाठविणे अशाप्रकारचे समन्वयाचे कामकाज झोपुप्रा, मुंबई यांचेकडील कार्यरत ३ उपजिल्हाधिकारी यांचेमार्फत करण्यात येते. अशाप्रकारे एकाच कामासाठी वेगवेगळ्या प्रशासकीय यंत्रणा काम करताना दिसत आहेत. त्यांच्यामध्ये एकवाक्यता नसल्याने पुनर्वसन प्रकल्पांना विलंब होत असल्याची बाब शासनाच्या निदर्शनास आली आहे. सबब, प्रशासकीय कामामध्ये एकवाक्यता व सूसुत्रता आणण्यासाठी प्रशासकीय यंत्रणा नव्याने पुनर्रचित करून सक्षम प्राधिकारी व अपिलीय प्राधिकारी यांची मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांच्या नियंत्रणाखाली केंद्रीकृत यंत्रणा निर्माण करणे करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तसेच, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांचेमार्फत वेतन अदा करण्यात येणारे ७ उपजिल्हाधिकारी (अतिक्रमन व निष्कासन) व हे झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांचेकडील ३ उपजिल्हाधिकारी यांना सक्षम प्राधिकारी घोषित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याबाबत शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे-

शासन निर्णय:-

महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) अधिनियम १९७१ चे कलम ३ (K) नुसार शासनास प्राप्त अधिकारानुसार खालीलप्रमाणे निर्देश निर्गमित करण्यात येत आहेत:-

- १) महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) अधिनियम, १९७१ (१९७१ चा महा.२८) याच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१), कलम ३Y च्या उप कलम (१) आणि कलम ३५ च्या पोट-कलम (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून मुंबई शहर व उपनगरातील सर्व धारणाधिकार व

मालकी हक्काच्या जमिनी, केंद्र शासनाच्या संबंधित विभागाने त्यांच्या मालकीच्या झोपडपट्टीव्याप्त जागेचे सर्वेक्षण करण्यास ना-हरकत दिलेल्या जमिनी, मुंबई उपनगर जिल्हातील भारतीय विमान पतन प्राधिकरणाच्या जमिनीवरील झोपडपट्टीचे क्षेत्र आणि मिठी नदी विस्तारीकरण टप्पा क्रमांक २ ने बाधित झोपडपट्टीचे क्षेत्र, म्हाडाच्या मालकीच्या जमिनीसाठी झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांचेकडून वेतन अदा करण्यात येणारे ७ उपजिल्हाधिकारी (अतिक्रमन व निष्कासन) व झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई कडील ३ उपजिल्हाधिकारी यांना सक्षम प्राधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर नविन १० सक्षम प्राधिकारी यांच्याकडील प्रस्तावित क्षेत्राबाबतची शासकीय अधिसूचना वेगळ्याने निर्गमित करण्यात येईल.

२) सदर नविन १० पदांचे नामाभिधान खालीलप्रमाणे राहील:-

अ.क्र.	सध्याचे पदनाम	नविन पदनाम
१	२	३
१	उपजिल्हाधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई शहर	सक्षम प्राधिकारी-१, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
२	उपजिल्हाधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, पश्चिम उपनगरे	सक्षम प्राधिकारी-२, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
३	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, वांद्रे-२	सक्षम प्राधिकारी-३, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
४	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, अंधेरी-२	सक्षम प्राधिकारी-४, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
५	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, मालाड-२	सक्षम प्राधिकारी-५, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
६	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, मालाड-३	सक्षम प्राधिकारी-६, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
७	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, बोरीवली-२	सक्षम प्राधिकारी-७, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
८	उपजिल्हाधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, पुर्व उपनगरे	सक्षम प्राधिकारी-८, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
९	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, कुर्ला-२	सक्षम प्राधिकारी-९, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई
१०	उपजिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, चेंबूर-२	सक्षम प्राधिकारी-१०, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई

३) मुंबई शहर व उपनगरातील सर्व धारणाधिकार व मालकी हक्काच्या जमिनी, केंद्र शासनाच्या संबंधित विभागाने त्यांच्या मालकीच्या झोपडपट्टीव्याप्त जागेचे सर्वेक्षण करण्यास ना-हरकत दिलेल्या जमिनी, म्हाडाच्या मालकीच्या जमिनीसाठी घोषित करावयाचे उपरोक्त १० सक्षम प्राधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी (अति/निष्का) तथा अपिलीय प्राधिकारी व त्यांच्या कार्यालयातील इतर अधिकारी/कर्मचारी हे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपुप्रा, मुंबई यांच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली राहतील.

- ४) सदर सक्षम प्राधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी (अति/निष्का) यांच्या गोपनीय अहवालासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपुप्रा हे प्रतिवेदन प्राधिकारी (Reporting Authority) आणि सचिव/प्रधान सचिव/अपर मुख्य सचिव, गृहनिर्माण हे पुनर्विलोकन प्राधिकारी (Reviewing Authority) राहतील.
- ५) झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई यांच्या कार्यालयात कार्यरत ३ उपजिल्हाधिकारी यांना सक्षम प्राधिकारी घोषित करण्यात येत असल्यामुळे या पदांकडे सध्या असणारे खालील कामकाज सदर नविन १० सक्षम प्राधिकारी यांचेकडे त्यांच्याकडील क्षेत्राप्रमाणे वाटप करण्यात येत आहे:-
- अ) महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र (सुधारणा, निर्मलन व पुनर्विकास) अधिनियम १९७१ चे कलम १४(१) नुसार भुसंपादनाची प्रकरणे
- ब) महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र (सुधारणा, निर्मलन व पुनर्विकास) अधिनियम १९७१ चे कलम-३(क) नुसार कामकाज,
- क) महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र (सुधारणा, निर्मलन व पुनर्विकास) अधिनियम १९७१ मधील कलम-३३/३८ नुसार कामकाज.
- ख) महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र (सुधारणा, निर्मलन व पुनर्विकास) अधिनियम १९७१ मधील कलम-१३(२) नुसार करावयाचे कामकाज.
- ६) झोपडपट्टीधारकांची पात्रता-अपात्रता निश्चित करून परिशिष्ट-२ जलदगतीने निर्गमित होण्याच्या दृष्टीकोनातून परिशिष्ट-२ निर्गमित करण्याबाबतची कालमर्यादा खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	प्रकल्पातील झोपड्यांची संख्या	अंतिम परिशिष्ट-२ पारीत करण्याबाबतचा कालावधी
१	० ते १००	१ महिना
२	० ते ३००	२ महिना
३	० ते ५००	३ महिने
४	५०० ते १०००	५ महिने
५	१००० व त्यावरील	६ महिने

- ७) एखाद्या झोपडपट्टी पुनर्वसन योजनेचे परिशिष्ट-२ संबंधित सक्षम प्राधिकारी यांचेकडून विहीत कालावधीत निर्गमित न झाल्यास किंवा एखाद्या सक्षम प्राधिका-याकडे परिशिष्ट-२ निर्गमित करण्याचे प्रस्ताव मोठ्या प्रमाणात प्रलंबित असल्यामुळे झोपडपट्टी पुनर्वसन योजनेचे परिशिष्ट-२ निर्गमित करण्यास अधिक विलंब होण्याची शक्यता असल्यास, अशा प्रकरणी परिशिष्ट-२ हे अन्य सक्षम प्राधिकारी यांचेमार्फत निर्गमित करण्याचा प्रस्ताव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपुप्रा यांनी शासनास सादर करावा व त्यानुसार याबाबत शासनाच्या स्तरावर निर्णय घेण्यात येईल.
- ८) सध्या कार्यरत १८ उपजिल्हाधिकारी (अति/निष्का) यांचेकडील कामकाज १० सक्षम प्राधिकारी यांचेकडे सोपविण्यात येणार असल्यामुळे मुळ कार्यालयाकडे मंजूर असलेली तहसिलदार, नायब तहसिलदार, अव्वल कारकून भुमापक, इ. पदे या कार्यालयाकडे सोपविणे आवश्यक आहे. त्यानुसार नव्याने निर्माण करण्यात येणा-या प्रत्येक सक्षम प्राधिकारी कार्यालयास खालीलप्रमाणे पदे उपलब्ध करून देण्याबाबत

अपर जिल्हाधिकारी (अतिक्रमन/निष्कासन) यांना आदेश देण्यात येत आहे. तसेच जर याप्रमाणे पदे उपलब्ध करून देणे शक्य नसल्यास त्यानुसार प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात यावा:-

अ.क्र	पदनाम	संख्या
१	तहसिलदार	१
२	नायब तहसिलदार	३
३	भुमापक	३
४	अव्वल कारकून	४
५	महसुल कारकून (लिपिक/वसुली कारकून)	८
६	शिपाई	३
७	सफाई कामगार	१

- ९) सध्या कार्यरत १८ उपजिल्हाधिकारी (अति/निष्का) यांचेकडील कामकाज १० सक्षम प्राधिकारी यांचेकडे सोपविण्यात येणार असल्यामुळे मुळ कार्यालयाकडील अभिलेखे, कागदपत्रे नविन सक्षम प्राधिकारी यांच्या कार्यालयाकडे तात्काळ हस्तांतरित करण्यात यावीत. याबाबत अपर जिल्हाधिकारी यांनी स्वतःच्या स्तरावर आढावा घेऊन अभिलेखे संबंधित कार्यालयाकडे हस्तांतरित होतील याची दक्षता घ्यावी. तसेच त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपुप्रा यांनी सर्व अपर जिल्हाधिकारी (अति./निष्का.) व सक्षम प्राधिकारी यांची दर २ महिन्यांनी त्यांचेस्तरावर नियमित बैठक घेऊन अपिले, सक्षम प्राधिकारी यांचेकडील परिशिष्ट-॥ निर्गमित करणे, अतिक्रमण/निष्कासन, इ. बाबतचा आढावा घ्यावा. तसेच, सर्व अपर जिल्हाधिकारी (अति./निष्का.) व सक्षम प्राधिकारी यांची दर ३ महिन्यांनी गृहनिर्माण विभागाच्या स्तरावर आढावा घेण्यात येईल.
- ११) ज्या अपात्र झोपडपट्टीधारकांनी अपर जिल्हाधिकारी (अतिक्रमण/निष्कासन) यांचेकडे किंवा तक्रार निवारण समितीकडे प्रथम/ द्वितीय अपिल दाखल केले आहे, त्याप्रकरणी अपिल प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून १ महिन्याच्या आत संबंधित अपिल निकाली काढणे अपिलीय प्राधिकारी यांना बंधनकारक राहील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०७१४१६५२३९०५०९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रीनिवास मोकलीकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव (पत्राने),
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.

- ४) मा.मंत्री (गृहनिर्माण) यांचे खाजगी सचिव,
- ५) मा.राज्यमंत्री (गृहनिर्माण) यांचे खाजगी सचिव,
- ६) सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ७) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई,
- ८) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) प्रधान सचिव, गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १०) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई
- ११) उपाध्यक्ष तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण, वांद्रे, मुंबई,
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, वांद्रे, मुंबई
- १३) अपर जिल्हाधिकारी, मुंबई शहर
- १४) अपर जिल्हाधिकारी (अतिक्रमन व निष्कासन), पुर्व उपनगरे, मुंबई
- १५) अपर जिल्हाधिकारी (अतिक्रमन व निष्कासन), पश्चिम उपनगरे, मुंबई
- १६) सर्व उप सचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १७) निवडनस्ती, कार्यासन-झोपनि-२, संग्रहार्थ.